

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นของชุมชนทั่วโลก สังคมมนุษย์มีการพัฒนาและรับเอามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง อันได้แก่ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและแนวปฏิบัติทางสังคมเพื่อให้อาจจัดการกับความต้องการพื้นฐานและปัญหาทางสังคมตลอดเวลา แนวปฏิบัติทางสุขภาพแบบดั้งเดิมการได้มาซึ่งอาหาร แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการน้ำ การพบปะพูดคุย การเฉลิมฉลองและระบบการถ่ายทอดความรู้ทำหน้าที่สำคัญในชุมชน ซึ่งทำให้การพัฒนาสังคมแบบครอบคลุมสามารถบรรลุผลได้ ชุมชนสามารถได้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การค้นพบความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมงานเทศกาล ศิลปะการแสดงทักษะที่สอดคล้องกับงานช่างฝีมือดั้งเดิมและด้านอื่นๆ ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นนับเป็นกลไกอันทรงพลังในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้สามารถสร้างรายได้และกระตุ้นการสร้างงานไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมความภูมิใจในชุมชนอันเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวให้เข้าสู่ศิลปกรรมและมีความรับผิดชอบต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตและผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องแท้จริงนั้นหากปราศจากความเคารพต่อมรดกแล้วนั้น อาจเป็นเหตุให้มรดกดังกล่าวตกอยู่ในความเสี่ยง ตัวอย่างเช่น กิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่มากเกินไปได้แปรเปลี่ยนความเหมาะสมและวัตถุประสงค์ของชุมชนไป ด้วยเหตุนี้จึงนับเป็นสิ่งจำเป็นที่กิจกรรมท่องเที่ยวไม่ว่าจะดำเนินการโดยภาครัฐหรือองค์กรเอกชนต้องแสดงถึงความเคารพต่อการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและลิขสิทธิ์ แรงบันดาลใจและความปรารถนาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยประกันหลักที่กล่าวมานั้นยังคงเป็นผู้รับประโยชน์หลักของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกของตนเองและที่ยังมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการระบบดังกล่าวอีกด้วย

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนำไปสู่ความรู้และวิธีการศึกษา ชุมชนได้ค้นพบวิธีการจัดระบบและส่งต่อความรู้ ทักษะชีวิตและความสามารถจากรุ่นไปสู่รุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติและสังคม ถึงแม้ว่าจะมีระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ

อยู่แล้วก็ตาม แต่ยังคงพบว่ามี การถ่ายทอดความรู้และวิธีการดั้งเดิมอยู่ในปัจจุบัน โดยสืบทอดความรู้ในหลากหลายสาขาวิชา

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทำให้เกิดความยึดเหนี่ยวทางสังคมและการหลอมรวมทางสังคม แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลทำให้เกิดโครงสร้างทางชีวิตของชุมชนและกลุ่มคน อีกทั้งยังทำหน้าที่สำคัญเพื่อส่งเสริมโครงสร้างทางสังคมด้วยการหลอมรวมกันเข้าไว้ด้วยกัน ตัวอย่างเช่น เฟรโว ซึ่งเป็นการแสดงออกทางศิลปะแบบบราซิลเลียน อันได้แก่เพลง การเต้นรำ งานฝีมือ ซึ่งนำผู้คนจากทุกชนชั้นมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมนันทนาการในช่วงเทศกาลคาร์นิวัล ก่อนเทศกาลมาฮาพรต ของคาทอลิกโดยเฟรโวนี้เป็นมรดกร่วมกันของผู้อาศัยในเขตเรซีเฟ ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์และการสืบทอดจากอดีตและการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งอยู่เหนือความแตกต่าง ทางเพศ สี ชนชั้น และพื้นถิ่น

เนื่องจากการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ ย่อมก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายกันไป ทุกชนชาติในโลกต่างมีวัฒนธรรม ที่เป็นของตนเอง มรดกทางวัฒนธรรม จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะเป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมืองซึ่งคนในชาติควรที่จะช่วยดูแลรักษาเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และให้ผู้คนในโลกได้ชื่นชม มรดกทางวัฒนธรรมทั่วไปจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะต่างๆ เช่น บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่น ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะมีการแสดง ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของชีวิตของกลุ่มชนและสังคมที่ได้มีการสืบทอดกันมาจึงเกิดความมุ่งหมายต้องการบูรณาการบรรดามรดกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละชุมชน

ในช่วงยุคโลกาภิวัตน์กระแสสังคมโลก¹ ก็ได้มีการอธิบายวัฒนธรรมโดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งมีการแบ่งวัฒนธรรมออกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นต้น ซึ่งทักษะความเข้าใจต่อความหมายของวัฒนธรรมที่ถูกต้อง และชัดเจนนั้น นอกจากที่ นักมนุษยวิทยาและนักวิชาการวัฒนธรรมเข้าใจแล้ว ในสาขาวิชาด้านอื่นๆ มักเข้าใจไม่ถูกต้องและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะนักมนุษยวิทยากฎหมายต้องมีความรู้และให้ความสำคัญต่อความแตกต่างเกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ในการออกกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับกับคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง ดังนั้น จึงเห็นว่าการทำความเข้าใจต่อความหมายของวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด ก็จะทำให้มีการออกกฎหมายในเรื่องวัฒนธรรมได้ตรงและถูกต้องตามขอบเขตของวัฒนธรรม

¹ ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์. (2559). *กฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 14.

ในปัจจุบันในหลายประเทศเริ่มยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีแนวคิดการให้ความเคารพในการสืบทอดมรดกทางความคิดและความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน แนวความคิดเรื่องวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการนำเอาวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์เพื่อการค้าและสร้างรายได้ให้เกิดความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกันมีการนำเอาความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมและไม่สมควร อันก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมหรือประเทศชาติ ในหลายประเทศรวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่ดำเนินงานเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทำให้เกิดองค์กระระดับระหว่างประเทศอย่าง United Nation Education, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), World Intellectual Property Organization (WIPO) ได้มีการผลักดันกฎหมายขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมหรือคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมในแต่ละสังคม อันเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและสมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรมจนมีชื่อเรียกการคุ้มครองอย่างหลากหลาย เช่น การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม เชิงนามธรรม มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกทางวัฒนธรรมเชิงจิตวิญญาณ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น²

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายประเทศที่ ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองมรดกหรือทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ก็มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (Protect of Culture Property Act)³ อันเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนา ด้านวัฒนธรรมของประชาชน โดยการส่งเสริมให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (Law for the Protection of Culture Property Act)⁴ มีวัตถุประสงค์ ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เป็นต้น

สำหรับการคุ้มครองมรดกหรือทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของประเทศไทย ได้มีปรากฏอยู่ในกฎหมายต่างๆ กระจุกกระจายมากมายหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกีฬามวย

² Convention For the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003).

³ Protect of Culture Property Act 2002.

⁴ Law For the protest of Culture Property Act 1950.

พ.ศ. 2542 รวมถึงการอาศัยความคุ้มครองอยู่ในบางส่วนของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 เป็นต้น

เมื่อพิจารณากฎหมายฉบับอื่นๆ ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดกรอบภารกิจหรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐให้มีหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรม แต่กฎหมายเหล่านั้นยังไม่ได้กำหนดบทบัญญัติไว้ชัดเจนว่าเป็นการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบใด และเมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะพบว่าความเข้าใจต่อการคุ้มครองและส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมนั้นมักจะเป็นการส่งเสริมทางการวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือวัฒนธรรมที่จับต้องได้เท่านั้น โดยมี得有ข้อบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าเป็นการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทำให้การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่แต่เฉพาะเรื่องการคุ้มครองทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้หรือองค์ความรู้ดั้งเดิมหรือภูมิปัญญาดั้งเดิมทางวัฒนธรรมเท่านั้น ก่อนปี พ.ศ. 2559 ได้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง⁵ ปรากฏผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยอยู่มาก ได้แก่

(1) กฎหมายที่ให้การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมอยู่นั้น ยังไม่ครอบคลุมการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ กล่าวคือกฎหมายที่ใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ก็บัญญัติในเรื่องการสร้างจิตสำนึกและในการรักษาวัฒนธรรมของชาติการรวมตัวกันเป็นสภามรดกวัฒนธรรมยังไม่มีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครอง เรื่องวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยเฉพาะ ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ก็เพียงบัญญัติคุ้มครองเกี่ยวกับองค์ความรู้ดั้งเดิมหรือภูมิปัญญาดั้งเดิมทางวัฒนธรรมด้านการแพทย์แผนไทย แม้กระทั่งพระราชบัญญัติกีฬามวยพ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนอนุรักษ์และคุ้มครองการแข่งขันกีฬาชกมวยซึ่งมองว่าเป็นศิลปะประจำชาติไทย เท่านั้น ดังนั้นกฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าว ยังเป็นการคุ้มครองวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้เฉพาะเรื่อง จึงยังไม่สามารถคุ้มครององค์ความรู้ของชุมชนหรือท้องถิ่นได้อย่างครอบคลุม

(2) กฎหมายที่ให้การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมอยู่นั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ว่าองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนหนึ่งชุมชนใด เนื่องจากองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมบางอย่างได้แพร่กระจายออกไปมากกว่าหนึ่งชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ การแสดงหนังตะลุง ประเพณีแห่นางแมวเพื่อขอฝน เป็นต้น นอกจากนี้ยัง

⁵ มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. (2560). *โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. หน้า 161.

ไม่มีหลักเกณฑ์การแบ่งแยกระหว่างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นของชุมชนหนึ่งชุมชนใด กับของชาติซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดกรอบการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม

(3) กฎหมายที่ให้การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมอยู่นั้น ยังไม่มีความชัดเจนเรื่องแนวคิด ในการให้ความเคารพในการสืบทอดมรดกทางความคิดและความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ในการนำองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

(4) กฎหมายที่ให้การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมนั้นยังไม่มีการบังคับและการลงโทษ เช่น พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เมื่อเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรม แต่ไม่ได้กำหนดมาตรการบังคับและการลงโทษไว้สำหรับการกระทำหรือการดำเนินกิจกรรม ในลักษณะใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการบิดเบือนต่อวัฒนธรรมในเรื่องต่างๆ ก็ย่อม ไร้ความศักดิ์สิทธิ์และหย่อนประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้มีการนำวัฒนธรรมไปใช้ใน ลักษณะที่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการบิดเบือนต่อวัฒนธรรมบ่อยครั้ง เช่น การบิดเบือนภาษาพื้นเมืองเป็นภาษาประจำชาติ พิธีกรรม พิธีกรรมทางสังคม ประเพณีท้องถิ่น ศิลปะการแสดงหรืองานฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น⁶

จากการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 จะเห็นได้ว่ายังไม่มีการนำบทลงโทษทางอาญามาบัญญัติไว้ จนมีกลุ่มคนบางกลุ่มนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปหาผลประโยชน์ส่วนตัว มีการแอบอ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของทั้งที่ผลงานเหล่านั้น ไม่ใช่ผลงานของตน ย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของผลงานที่แท้จริงโดยถือว่าเป็น เรื่องละเอียดอ่อนอย่างมาก หรือบางครั้งมีการนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือน หรือไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้อง เสื่อมสูญไป อย่างน่าเสียดาย ดังนั้น เพื่อเป็นการลงโทษต่อผู้ที่ต้องการหาผลประโยชน์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องกลับมา ทบทวนบทลงโทษต่างๆ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ในอนาคต จากประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

ปัญหาประการที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมในลักษณะใดที่เป็นการก่อให้เกิด ความเสียหายหรือการบิดเบือนต่อวัฒนธรรม

กรณีที่มีการกระทำหรือการดำเนินกิจกรรมในลักษณะใดที่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการบิดเบือนต่อวัฒนธรรมในเรื่องต่างๆ เช่น ภาษา พื้นเมือง ประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรม พิธีกรรมทางสังคม วัฒนธรรมสาขาการแสดง เป็นต้น ทำให้มีการนำวัฒนธรรมไปใช้ในลักษณะ ที่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการบิดเบือนต่อวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมที่ได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-19.

ทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ต้องมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการ ศิลปะ หรือผลงานควรค่าแก่การรักษาไว้ซึ่งมีลักษณะ (1) ศิลปะการแสดงวัฒนธรรม (2) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (3) วรรณกรรมพื้นบ้าน (4) กีฬาภูมิปัญญาไทย (5) แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล (6) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (7) ภาษา (8) มีลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เมื่อได้รับการขึ้นทะเบียนต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเรียบร้อยแล้วสามารถนำไปใช้ได้แต่ต้องแสดงถึงแหล่งที่มาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ซึ่งบางกรณีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่นำไปใช้มีการดัดแปลงหรือบิดเบือนให้แตกต่างไปจากสาระสำคัญที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นของผู้ที่นำไปใช้ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้นั้นได้รับประโยชน์ต่างๆ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม จึงจำเป็นต้องหามาตรการเพื่อป้องกันการหาผลประโยชน์จากการดัดแปลง หรือบิดเบือนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองการแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อต่อต้านการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและการกระทำอื่นๆ ที่ก่อความเสียหาย

ปัจจุบันมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปเผยแพร่จำนวนมากขึ้นทั้งทางการประชาสัมพันธ์ สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก อินสตราแกรม เป็นต้น โดยในการเผยแพร่ดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็นการหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ กระทบกระเทือนต่อศาสนา กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยที่บุคคลที่เผยแพร่อาจจะรู้ว่าผิดหรือไม่รู้ว่าผิด ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบร้ายแรง หากมีการเผยแพร่แล้วไม่ว่าด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ แล้วย่อมถือว่ามีเจตนาต่อผลของการกระทำนั้น จะอ้างว่าไม่มีเจตนาต่อผลที่จะเกิดขึ้นย่อมไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสมเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีมาตรการความรับผิดชอบทางอาญาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไรเพื่อนำไปสู่การหาบทสรุปข้อเสนอแนะในการแก้ไขต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงกฎหมายความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งข้อเสนอแนะ วิธีการเพิ่มเติม เกี่ยวกับมาตรการความรับผิดชอบทางอาญาในคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้สัมฤทธิ์ผลสมดังวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ไม่มีบทลงโทษทางอาญาบัญญัติไว้ จึงยังขาดมาตรการควบคุมมิให้บุคคลใดแสวงหาประโยชน์หรือได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่เป็นของชุมชนหรือท้องถิ่นโดยมิชอบ การศึกษาปัญหาข้อกฎหมายและการเพิ่มบทบัญญัติการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางปัญญาโดยนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับเกี่ยวกับมาตรการความรับผิดชอบทางอาญาในคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะทำให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีอยู่ตลอดอย่างยั่งยืน และยังเป็นมาตรการส่งเสริมทางปกครองของภาครัฐให้มีการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาความหมายความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตลอดจนแนวทางการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมถึงการศึกษาหลักกฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 นอกจากศึกษาหลักในอนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 กฎหมายการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของ

ประเทศญี่ปุ่น เพื่อวิเคราะห์มาตรการความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อหาข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ได้แก่ ด้วบทกฎหมายในรูปแบบของรัฐธรรมนูญ ประมวล พระราชบัญญัติ ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ วารสารทางกฎหมายและเอกสารต่างๆ ในรูปแบบอื่นๆ รวมทั้งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับประเด็นที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.6.2 ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

1.6.3 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

1.6.4 ทำให้ทราบถึงหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งข้อเสนอแนะ วิธีการเพิ่มเติม เกี่ยวกับมาตรการความรับผิดชอบทางอาญาในคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้สัมฤทธิ์ผลสมดังวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมาย